

ÄÄNESSÄ JA NÄKYVISSÄ METELIÄ SOSIAALITURVAN PUUTTEISTA

Apurahansaajat ovat viimein saamassa parannusta sosiaaliturvaan ja työttömyysturvalainsäädäntöäkin ollaan korjaamassa toimivammaksi. Taiteilijoiden ja tieteentekijöiden yhteinen taistelu on siten tuottamassa tuloksia.

Kuvanveistäjä Helena Hietasen kirjoittaa näkemyksiään siitä miten kuvataiteilijat osaltaan aktiivisuudellaan olivat mukana vaikuttamassa siihen, että nyt ollaan tässä tilanteessa ja miten yhteisten etujen edistämistä voisi jatkaa nyt kun sosiaaliturvan kokonaisuudistusta valmistellaan.

Hietanen kysyykin: voisiko taiteilijoiden sekä tutkijoiden ja muidenkin pätkätyöläisten ääni kuulua voimakkaammin yhteiskunnallisessa keskustelussa, jotta työmme erityispiirteitä ymmärrettäisiin paremmin?

Toimivan sosiaaliturvan tulisi olla perusoikeus, joka kuuluu kaikille kansalaisille. Kuluvan vuoden ilahduttavin uutinen meidän taiteilijoiden, tutkijoiden ja muiden kulttuurin alojen pätkätyöläisten kannalta onkin, että apurahan saajien sosiaaliturva järjestetään vuoden 2009 alusta ja että työttömyysturvalainsäädännön muutosta valmistelevaan perustettiin työtyhmä, jossa myös vapaita taiteita edustavia taiteilijajärjestöjä Suomen taiteilijaseuran edustuksella kuullaan. Työryhmän tehtävä on haasteellinen, joten kiinnostuneina odotamme mitä sen työskentelystä seuraa.

Mietin miten paljon eri tahojen pitkäjännitteistä yhteistyötä ja jopa taistelutahtoa onkaan tarvittu, että tähän toiveita herättävään tilanteeseen on tultu. Värikkäiden vaiheiden jälkeen, kuten taiteilijoiden- ja tieteentekijöiden järjestöjen spontaanin ulosmarssin työ- ja elinkeinoministeriön järjestämästä kuulemistilaisuudesta tammikuussa, nyt on päästy ilmeisen hyvään neuvotteluyhteyteen työministeri Tarja Cronbergin johdolla. Sellainen luonnolliselta tuntuva perustelu, että meitä kuultaisiin työmme erityisluonteen vuoksi, ei ole ollut itsestään selvyys. Siksi

meidän kannattaa järjestöjen kautta ja yksittäisinä henkilöinä tuoda omaa asiantuntijuuttamme esille ja tehdä yhdessä töitä sen eteen, että näkökulmamme kuuluu yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Nyt juuri tämä on erityisen tärkeää, koska sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on käynnistänyt laajan sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen.

Meillä taiteilijoilla, tutkijoilla, freelancereilla ja muilla kulttuurin pätkätyöläisillä on ollut erityisiä ongelmia liittyen sosiaali- ja työttömyysturvaan. Näistä ongelmista on puhuttu julkisuudessa viime vuosina yhä enemmän, koska eri tahot kuten taiteilijoiden ja tieteentekijöiden järjestöt sekä yksittäiset henkilöt ovat niitä nostaneet esiin. Vuoden 2006 lopulla apurahansaajien eläketurvallaista kohistiin, kun apurahansaajien ammattijärjestöt ja apurahoja jakavat säätiöt sekä me apurahojen saajat itsekin vastustimme sitä. Kuvataiteilijoiden keskuudessa käynnistimme tuolloin kansanedustajille suunnatun sähköpostikampanjan, jolla vastustimme hallituksen valmistelemaa lakiesitystä, koska se olisi saattanut johtaa apurahojen määrän vähenemiseen tai apurahan käteen jäävän osuuden pienenemiseen sosiaaliturvakustannusten vuoksi. Lopulta eri tahojen kova vastustus aiheutti sen, että lakiesitystä ei annettu.

Mielenosoitus herätti keskustelua

Keskustelu apurahansaajien sosiaaliturvasta julkisuudessa on kuitenkin jatkunut ja laajentunut myös käsittelemään taiteilijoiden ja tutkijoiden muuta sosiaalista tilannetta kuten toimeentuloa ja työllistymistä. Hyvä esimerkki tällaisesta yleistä keskustelua herättävästä yhteistyöstä oli taiteilijoiden ja tutkijoiden sosiaaliturvan puolesta työskentelevän TATUSOTU työryhmän ja kuvataiteilijoista koostuneen aktiivijoukon, johon kuuluivat muiden muassa Ritva Harle, Anna Seppälä, Juha-Pekka Väisänen ja allekirjoittanut, eduskuntavaalien edellä koolle kutsumamme taiteilijoiden, tutkijoiden ja muiden kulttuurityöntekijöiden yhteinen mielenosoitus. Sitä tuki kolmekymmentä eri alojen järjestöä ja ammattiliittoa! (Lue lisää Tatusotu työryhmän toiminnasta ja mielenosoituksesta www.tatusotu.blogspot.com).

Viime vuoden maaliskuun toisena päivänä Helsingissä eduskuntatalon portaille kokoontuneiden, satojen mieltään osoittaneiden joukon ammattien kirjo kävi hyvin selväksi, koska ohjeeksi osallistujille oli annettu yhteisötaiteilija ja Tatusotu työryhmän jäsen Nella Keskiarjan ideoimana kirjoittaa oma ammattinimikkeensä valkoiselle A4 arkille: arkkitehti, draamaopettaja, graafikko, kuvataiteilija, kuvanveistäjä, kirjailija, kriitikko, kääntäjä, muusikko, näyttelijä, sarjakuvataiteilija, kulttuurin sekatyöläinen, säveltäjä, taidemaalari, taidekäsityöläinen, tanssija, tekstiilitaiteilija, tutkija, freelance toimittaja, valokuvaaja jne. Valkoinen arkki oli yksinkertainen tapa osoittaa anonyymiyttä ja vierautta, jota yksilöinä yhteiskunnan rakenteissa kohtaamme. Mielenosoituksen edetessä performanssitaiteilija Irma Optimisti kehotti portailla seisovia mielenosoittajia nostamaan nuo arkit kaikkien nähtäväksi ilmaan

Mannerheimintielle päin kääntyneinä. Valkoisten arkkien ja ammattien paljous jäi kuvana vahvasti mieleen. Pienimuotoisia tukimielenilmauksia pidettiin myös muilla paikkakunnilla eri puolilla Suomea, kun ihmiset kokoontuivat paikallisten taidelaitosten eteen ammattinimikelaput käsissään.

Tuo yhteinen ele teki konkreettiseksi ja näkyväksi sen, että meitä epätyypillisissä ammateissa toimivia kulttuurin pätkätyöläisiä, joita koskettavat samat ongelmat liittyen sosiaali- työttömyysturvaan on monilla aloilla ja varsin paljon! Mielenosoitus vaikutti yleiseen keskusteluilmapiiriin kuten järjestäjinä toivoimmekin: se teki tilanteemme näkyväksi julkisuudessa ja myös keskuudessamme. Taiteilijoiden ja tutkijoiden sosiaaliturvan huono tilanne on noussut yleiseksi keskustelun aiheeksi ja olen huomannut kuvataiteilijoiden keskuudessa heränneen kiinnostusta rohkeammin puhua näistä kysymyksistä. Olen kuullut, että mielenosoituksen jälkeen myös ammattijärjestöjemme edustajien on ollut helpompi jatkaa virallisia neuvotteluja ja edunvalvontaa. Parhaimmillaan voikin käydä juuri näin: yksittäiset taiteilijat voivat nostaa esille epäkohtia ja antaa ongelmille kasvot, jolloin edustajamme ammattijärjestöissämme ja kansanedustajat, jotka tekevät työtä puolestamme saavat julkisesta painostuksesta tukea työlleen.

Omat kokemukset aktivoivat toimimaan

Olen kipeästi kokenut kuinka kuvataiteilija voi vaikeassa elämäntilanteessa vakavan sairauden kohdatessa pudota sosiaaliturvan ulkopuolelle Suomessa. Olen sairastanut kolme kertaa rintasyöpää kymmenen vuoden aikana enkä kertaakaan onnistunut saamaan sairaspäivärahaa saati hankkiutumaan työkykyä ylläpitävään TYK kuntoutukseen. Syy tähän on ollut se, että ensimmäisen kerran sairastuessani apurahan saajana en ollut oikeutettu sairaspäivärahaan ja viimeisimmän syövän jälkeen Kelan (kansaneläkelaitos) virkailija katsoi minun olevan liian sairas kuntoutukseen. Myöhemmin kuitenkin sairaspäivärahaa hakiessani olin saman virkailijan mielestä työkykyinen, koska olin sytostaattihoitojen kuluessa ideoinut yhdessä mieheni kanssa teoksen näyttelyyn. Ollessani tuolloin huonossa kunnossa mieheni toteutti teoksen. Näyttelyyn osallistumisen vuoksi Kelan virkailija neuvoi minua olemaan hakematta sairaspäivärahaa eikä muuta tukea tai ohjeita annettu. Olin tyhjän päällä; ilman tuloja epävarmana odottaen saanko eläkettä.

Kokemuksistani pettyneenä päätin viime kesänä mieheni kuvataiteilija Jaakko Niemelän tuella esittää kahdessa näyttelyssä Fiskarsissa ja Anttolan Hovissa kommentin ja vetoituksen taiteilijoiden sosiaaliturvan parantamiseksi. En uskaltanut tehdä näyttelyihin taideteosta, koska odotin eläkepäätöstä ja yritin saada sairaspäivärahaa. Pelkäsin menettäväni oikeuden niihin, jos suunnittelisin teoksia mieheni kanssa. Nimeksi avoimelle kirjeelleni annoimme TÄMÄ EI OLE TAIDETEOS, jotta tekoani ei tulkittaisi työskentelyksi. Vetoituksen allekirjoitti

lähes 2000 henkilöä ja toimitin sen sosiaali- ja terveysministeri Liisa Hyssälälle. Nettisivuillani kommenttiin kävi tutustumassa reilut 5000 henkilöä ja näyttelyissä sen näkivät tuhannet vierailijat. Lehdissä tekoni huomioitiin ja Suomen kuvalehdessä oli siitä artikkeli. Tarkoitukseni oli herättää keskustelua taiteilijoiden heikosta sosiaaliturvasta poliitikkojen ja myös taiteilijakunnan keskuudessa.

Henkilökohtaiset kokemukset sosiaaliturvan saavutettavuudesta tekevät mielestäni meistä jokaisesta ongelmienne asiantuntijoita. Kun olen selvitellyt omaa tilannettani olen kuullut myös monilta muilta taiteilijoilta erityyppisistä ongelmista liittyen sosiaali- ja työttömyysturvaan. Erityisesti kannan huolta siitä osaavatko virkailijat julkisessa terveydenhuollossa ja Kelassa neuvoa taiteilijaa: mistä taiteilija voi saada asiantuntevaa neuvoa sairastuessaan?. Koska monet taiteilijat eivät pysty kustantamaan itselleen työterveyshuoltoa tulojen vähyyden vuoksi, ei meillä useinkaan ole ammattiamme ymmärtäviä lääkäreitä, joilta voisi hakea tarvittavia lausuntoja esim. kuntoutusta varten. Olen huomannut tämän ongelmaksi hakiessani erilaisia yhteiskunnan tukia tai lausuntoja niitä varten, sillä lähes joka kerta yleisin vastaus on, että virkailija, sosiaalityöntekijä tai lääkäri ei tiedä kuvataiteilijan ammatista eikä siitä ja mitä etuja taiteilijakin on oikeutettu saamaan. Usein seuraa monta kysymystä, puheluja, asiantuntijan hakemista paikalle tai toisen henkilön konsultointia sekä toivotus, että tule uudestaan käymään tai mene toiseen paikkaan kysymään.

Minulle on syntynyt käsitys, että viranomaiset kuten Kelan virkailijat eivät tiedä taiteilijan työn käytännöistä ja siksi neuvot voivat olla ristiriitaisiakin. Työ - ja elinkeinoministeriö on perustanut työvoimatoimistoihin erityisen neuvojien verkoston, jotka ovat koulutettuja taiteilijoiden ja tutkijoiden avustamiseen parantaakseen palveluaan. Tällainen verkosto olisi mielestäni myös tarpeen Kelan toimipisteissä, jolloin se helpottaisi asioidemme hoitoa ja estäisi virheellisiä tulkintoja ja ongelmia, siten jopa säästäisi rahaa kun säästyttäisiin turhilta valituksilta. Sairas ei jaksakaan itse etsiä asiantuntijoita ja selvittää oikeuksiaan. Sitä jättää omat asiansa hoitamatta, koska pitää jaksaa selvitä sairaudesta. Kun en saanut sairaspäivärahaa masennuin ja ajattelin, että minussa on vika. Ihmettelin jopa miten olen pystynyt tekemään monimutkaisia teoksia ja järjestämään isoja julkisia taideprojekteja, mutta Kelan tukia en osaa hakea. Tunnistan häpeän ja epäonnistumisen tunteen, jota koin. Siksi olin aiemmin hiljaa.

Taiteilija pätkätyöläisenä sosiaaliturvajärjestelmässä

Työnteon tavat muuttuvat ja pätkätyöllisyys lisääntyy. Kykeneekö sosiaaliturvajärjestelmä tunnistamaan taiteilijoiden, tutkijoiden ja muiden pätkätyöläisten ammattien erityispiirteitä?. Omista kokemuksistani ja muilta taiteilijoilta kuulemistani tarinoista olen saanut sen käsityksen, että taiteilijan työn erityispiirteitä ja vaatimuksia ei julkisessa sosiaaliturvajärjestelmässä ymmärretä, koska emme ole selkeästi vain palkansaajia tai yrittäjiä vaan toimimme ikään

kuin yrittäjyyden rajapinnassa. Tällainen perinteisesti taiteilijoiden töille tyypillinen työn silppumaisuus, työsuhteiden lyhytkestoisuus ja epävarmuus työn jatkumisesta ovat yhä enemmän lisääntymässä myös muilla aloilla. Siksi emme ole enää vain marginaalinen ryhmä vaan voimme löytää samoihin ongelmiin törmääviä muiltakin aloilta. Tässä voisi olla mahdollisuus laajempaan yhteistyöhön, jotta saisimme asiallemme julkista painoarvoa.

Millaista sitten on taiteilijan työ? Ihanteellista on, jos taiteilija voi ansaita elantonsa ammattitaidolla, mutta useimmat meistä joutuvat kuitenkin tekemään muuta kuin koulutustaan vastaavaa työtä. Kuvataiteilijat ovat pitkälle koulutettuja, joten tässä yhteiskunnan panostus koulutukseemme jää hyödyntämättä ja luovaa potentiaalia käyttämättä. Esimerkkinä taiteilijan silppumaisesta toimeentulosta kerron kuvataiteilijantyöstä. Se muodostuu usein monista päällekkäisistä, mutta hyvin erilaisista ansainta tavoista kuten palkkatöistä vaikkapa taideopettajana, mahdollisista teosmyynneistä tai tilaustöistä kuten prosenttihankeina toteutetuista julkisista teoksista, satunnaisista lyhyt tai pitkäaikaisista työskentely apurahoista, teosten tai projektien kuten näyttelyiden toteuttamiseen tarkoitetuista kohdeapurahoista sekä erilaisista suunnittelu-, luonnos-, kirjoitus-, luento- ja asiantuntijapalkkioista. Varsinaisesta päätyöstämme eli näyttelyiden pitämisestä emme useinkaan ansaitse elantoamme, koska yksityisnäyttelyistä melko harvoin teoksia myydään eivätkä museonäyttelyt ole myyntilanteita. Museonäyttelyistä emme saa palkkaa, kuten museon muut työntekijät.

Tämä on tapauskohtaista, mutta yleisesti voidaan sanoa, että Suomessa nykytaiteen markkinat ovat pienet eikä suurin osa kuvataiteilijoista siksi elätä itseään teosten myynnillä. Kaikkea nykytaidetta ei myöskään voi myydä, koska ne ovat muuta kuin esineitä tai objekteja. Nykytaiteen teokset voivat olla luonteeltaan aineettomia kuten esimerkiksi hetkellinen valoinstallaatio, ympäristöteos, performanssi tai yhteisöllinen tapahtuma. Taiteilija ei saa palkkaa taiteellisesta työstään, vaikka suunnittelisi ja tekisi vuosiakin töitä näyttelyään varten, ellei sellaisiksi katsota valtion jakamia monivuotisia taiteilija-apurahoja. ”Kaija Rensujeffin tutkimuksen mukaan kuvataiteilijoiden kokonaistulojen mediaani oli vuonna 2000 vaivaiset 15 000 euroa. Kun tämä on keskiluku voi vain kuvitella kuinka vähällä osa porukasta kitkutteli” kuten Taide lehden artikkelissa Miksi rahoittaa taiteilijaa? todetaan (Taide 2/07). Tutkija Sari Karttunen ja päätoimittaja Arja Elovirta ovat koonneet artikkeliin kattavasti muutakin tietoa taiteilijoiden rahoituksesta ja taiteilijatuen muodoista.

Tarvitaan lisää tietoa ja tiedottamista ongelmistamme

Yhteiskunnallinen asennemuutos voisikin alkaa valistustyöllä: millaisia ovatkaan ihmisten, kansalaisten ja päättäjienkin ennakkoluulot, kuvitelmat ja käsitykset taiteilijoiden työstä ja toimeentulosta, jotka estävät tilanteemme parantamista?

Mekin, apurahoilla tai muuten itsemme elättäneet taiteilijat ja tutkijat, olemme osallistuneet yhteiskunnan palveluiden kustantamiseen veroja maksamalla. Olen usein kuullut puhuessani taiteilijoiden huonosta sosiaaliturvasta ja kertoessani omasta ahdingostani, että ”oikeata” palkkatyötä tekevähän meidän taiteilijoiden apurahat rahoittavat. Tekemistä siis on myös yleisten käsitysten ja ennakkoluulojen muuttamisessa sekä asiapitoisen ja tutkitun tiedon välittämisessä taiteilijan työhön liittyen. Ehdotan, että me taiteilijat aloitamme tämän taistelun ruohonjuuritasolta, yksinkertaisesti kertomalla itse millaista taiteilijan työ on tänä päivänä.

Oleellinen epäkohta taiteilijoiden sosiaaliturvaa määriteltäessä on mielestäni se, että työtämme ei arvioida sen mukaan tuottaako se elinkeinon vai ei. Esimerkiksi kun Kelan virkailija sanoi minulle, että olin työkykyinen enkä ollut oikeutettu sairaspäivärahaan, hän perusteli näkemystään sillä, että olin ideoinut mieheni kanssa uuden teoksen näyttelyyn sairaana ollessani. Emme kuitenkaan saaneet palkkaa näyttelyyn osallistumisesta ja teoksen tekemisestä, vaikka sen suunnitteluun kului lähes vuosi. Eikö sosiaaliturvan saamiseen pitäisi vaikuttaa se saako ihminen tuloja työnteostaan sairaus- tai työttömyysaikana? Voidaanko taiteilija jättää kokonaan ilman sosiaaliturvaa, vaikka hänellä ei olisi tuloja? Työttömyyskorvausta saavan taiteilijan pitäisi sairastuessaan ilmoittaa siitä, jolloin hän voi menettää korvaukset, kunnes hakeutuu sairaspäivärahan piiriin, jos sitä onnistuu saamaan. Turvattomuus pelottaa.

Viranomaiset eivät tunnu ymmärtävän taiteilijan työn keskeistä erityispiirrettä, joka erottaa sen yrittäjyydestä: työ eli teosten tekeminen ei tuota välttämättä mitään taloudellista hyötyä. Työministeriön selvitysmies lainsäädäntöjohtaja Pasi Järvinen toteaa syksyllä julkistetussa raportissa, että siinä missä yrittäjä tavoittelee yritystoiminnalla tuottavuutta taiteilija tekee valintoja esteettisin kriteerein. Tätä hänen esittämänsä oikean suuntaista näkemystä tulisi tarkastella taiteilijoiden työn kannalta ja määrittellä käytännön esimerkein mitä se tarkoittaa. Eri alojen taiteilijoita pitää kuulla asiantuntijoina ja ymmärtää taiteellisen työn erityispiirteitä ja käytäntöjä, jotka eroavat muista ammateista. Taiteilijan työtä ei voi verrata palkansaajiin tai yrittäjiin.

Uuden työttömyysturva lainsäädännön valmistelussa on otettava huomioon taiteilijan ammattitaidon ylläpitäminen. Tähän asti viranomaisten ohje on ollut, että taiteilija ei saa työskennellä työttömyysaikanaan. Miten tämä ohje käytännössä toimii? Jokainen ammattimaisesti työskentelevä kuvataiteilija tietää että, teosten tekeminen ei suinkaan tarkoita, että niitä saa myydyksi. Taiteen myyminen on oma prosessinsa, joka ei tapahdu itsestään kun teos on tehty. Kuvataiteilijan teosten toteuttamiseen tarvitaan materiaaleja, joista aiheutuu kuluja olipa tekniikka ja toteutustapa mikä tahansa. Niukat korvaukset kuten työttömyyskorvaus tai sairaspäiväraha tuskin riittävät elinkustannusten lisäksi teosten toteuttamiseen ja työhuonekustannuksiin. Taiteilijat joutuvat eriarvoiseen

asemaan, jos tätä ohjetta sovelletaan eri alojen taiteilijoihin: kuinka laulajaa voi estää laulamasta työttömyysaikana tai tanssijaa treenaamasta? Kuvataiteilijankin harjoituksella kehittämät taidot ruostuvat, jos hän ei pidä niitä yllä. Miten valvotaan, että työtön kuvataiteilija, jonka työhuone on kotona, ei tekisi siellä jotain työhön liittyvää?. Olen kuulut nuoresta kuvataiteilijapariskunnasta, jotka työskentelevät kaksion keittiön pöydän ääressä. Pitääkö käsitetaiteilijan työttömyysaikana lopettaa ajattelu, sehän voi johtaa teoksen ideointiin?.

Kuullaanko meitä sosiaaliturvaa uudistettaessa?

Sosiaaliturvan kokonaisuudistus etenee: jo syksyllä esitellään eduskunnalle kiireisimmät lakiehdotukset ja 2009 syksyllä lisää. ”Sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on työn kannustavuuden parantaminen, köyhyyden vähentäminen ja riittävän perusturvan tason turvaaminen kaikissa elämäntilanteissa. Työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä arvioidaan verotuksen, perusturvan sekä työttömyysturvan uudistaminen. Tukien saajan asemaa parannetaan yksinkertaistamalla ja selkiyttämällä järjestelmää.” todetaan sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteessa.

Sosiaaliturvan kokonaisuudistusta pohtimaan perustetussa tohtori Markku Lehdon johtamassa SATA- komiteassa ja sen eri jaostoissa on mukana laajalti eri tahojen kuten ammattijärjestöjen, yrittäjien ja elinkeinoelämän edustajia. Taiteilijajärjestöjä vapaiden taiteiden ammattikuntien edunvalvojina ei listassa ymmärtääkseni ole mukana. Sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivuilta löytyy tietoa tästä. Kysynkin huolestuneena: kuullaanko taiteilijajärjestöjä sosiaaliturvan kokonaisuudistusta valmisteltaessa? Miten ammattiemme erityispiirteet tulevat huomioiduiksi? Voisivatko taiteilijajärjestöt yhdessä laatia lausunnon SATA- komitealle, jossa tuodaan esille keskeisiä sosiaaliturvaamme parantavia keinoja kuten esimerkiksi verotuksessa menovarauksjärjestelmä, joka helpottaisi taiteilijoiden ammatissa toimimista, kun taiteilijallakin olisi mahdollisuus suunnitella verotustaan ja talouttaan pidemmälle kuin vuoden päähän?

Työelämän muutosta tutkineen professori Yrjö Engeströmin kuvataiteilijapäivillä esittämä selkeä näkemys on jäänyt mieleeni toimintaan kannustavana ja rohkaisevana neuvona: parhaita asiantuntijoita omassa työssään ovat sen tekijät.

Helena Hietanen

Kirjoittaja on 44-vuotias helsinkiläinen eläkkeellä oleva kuvanveistäjä.

Jälkikirjoitus: Haluan kiittää lämpimästi sähköpostikampanjaan, mielenosoitukseen ja sen järjestämiseen sekä vetoomuskampanjaani

osallistuneilta ja sen mahdolliseksi tehneitä lukuisia tukeaan antaneita ihmisiä ja kuvataiteilija kollegoita kuten Ilona Anhava, Kari ja Tina Cavén, Marja Hakala, Outi Heiskanen, Keijo Hietanen, Pirkko Jalovaara, Otso Kantokorpi, Eija Kilpi, Kaisu Koivisto, Marja-Liisa Laitinen, Kristiina Pääkkönen, Laila Pullinen, Mikael Rahikainen, Kristina Riska, Roi Vaara ja Sofia Wilkman. Lisäksi kiitokset TATUSOTU työryhmäläisille kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodolle, tutkijoille Martti-Tapio Kuuskoskelle ja Pajari Räsäselle, kirjailija Laura Lindstedtille sekä muille työryhmän piirissä toimiville henkilöille. Kiitos rohkaisusta ja tuesta Suomen kuvanveistäjäliiton johtokunnalle, Taidemaalariiliiton pääsihteeri Terhi Aaltoselle ja Suomen taiteilijaseuralle. Lopuksi kiitokset kaikille taidetta, tiedettä ja kulttuuria kuluttaville työtämme arvostaville kansalaisille ja poliitikoille!

(Kirjoitettu 10.4.2008 Suomen Sosiaalifoorumi lehden nettiversioon, jota ei kuitenkaan avattu. Katso lisää: <http://www.sosiaalifoorumi.fi/282>)